

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XXVIII. — Izdan in razposlan dne 24. maja 1873.

77.

Postava od 16. aprila 1873,

kako naj se zalaga število kónj potrebno za stoječo armado in deželno brambo, kadar se na vojsko pripravlja (mobilizira).

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

§. 1.

Kadar se oborožena moč vsa ali po nekem delu mora na vojsko pripraviti (mobilizirati), tedaj se na cesarjevo povelje odberó za nje opravo potrebni konji ter imajo gospodarji kónj dolžnost, svoje za vojno službo dobre konje — ko jim politična oblastva rekó —, za primerno odškodbo državi prepustiti.

§. 2.

Državni vojni minister naznanja ministroma za deželno bran v obeh državnih ozemljih vsako leto, koliko se na podlogi vsakokratne Ordre de bataille čez število za čas mirú ustanovljeno potrebuje vsesкупno kónj za opravo oborožene moči o vojski, ki jih treba ob trošku vkupnega preudarka (budgeta) nabaviti.

§. 3.

Število potrebnih kónj (§. 2) porazdeljuje se med kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane z ene strani in med dežele pod ogersko krono z druge strani, po primeri skupnega števila kónj, kakor se je pri popisovanji kónj, dne 31. decembra 1869 opravljenem ob enem s popisom ljudi, našlo v enem in drugem državnem ozemlju.

To porazdelilno merilo naj ostane v veljavi, dokler se v obeh državnih ozemljih zopet ne popišejo konji, kakor govori postava, ter je po njem z dorazumkom obeh ministrov za deželno bran vsako leto ustanoviti, koliko pride na te in óne dežele.

§. 4.

Število kônj, kolikor jih pride na kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane, porazdeljuje minister poljedelstva, v dorazumku z ministrom za deželno bran, na posamezne kraljevine in dežele po meri, kolikor katera more dati.

Politična deželna oblastva ga porazdeljujejo dalje po enakem med odbiralne okraje, v porazumku z glavnimi (vojnimi), ob enem deželno-brambovskimi poveljstvi.

Da se najde, koliko zmore kateri kraj, dolžna so politična oblastva, s pripomočjo občinskih županstev, dajati leto za letom izkaze o tem, koliko kônj je v njih okrajih in kakšni so, s posebnim ozirom na to, so li dobri za ježo ali uprego ob vojski.

§. 5.

Vsak sodni okraj je tudi po en odbiralni okraj; ali mesta, ki imajo svoje posebne občinske statute, so vselej vsako za se en odbiralni okraj.

Politična deželna poglavarstva določijo, po dogovoru z glavnimi (vojaškimi), ob enem deželno-brambovskimi poveljstvi, vsakemu odbiralnemu okraju praviloma po eno odbirališče; izimek od tega pravila bode, po dogovoru z deželnim odborom, veljal samo ondi, kjer kak odbiralni okraj more prav malo ali pa prav obilno kônj dati ter je zaradi tega, da se odbiranje hitro opravi, ali potrebno, več okrajem samo eno odbirališče postaviti, ali pa mogoče, enemu okraju po več odbirališč določiti.

Pri določanju odbirališč naj veljá to načelo, da se gospodarjem kônj ne delajo nobene nadlege, katere bi po namenu tega opravila ne bile neogibno potrebne.

§. 6.

Konje odbirajo in jemljó komisije, katere se postavljajo o začetku vsacega leta.

Vsaka taka komisija sestoji:

- a) iz okrajnega glavarja (mestnega župana) ali namestnika, katerega si on postavi, kakor prvosednika;
- b) iz štabnega ali višjega oficirja od armade ali deželne brambe;
- c) iz vojaškega ali civilnega živinozdravnika ali vojaškega živinozdravnega kovača, in
- d) iz dveh gospodarjev kônj, katera okrajni zastop ali, kjer nij okrajnih zastopstev, župani vseh občin odbiralnega okraja izvolijo za zaupnika (doverna moža). V mestih, ki imajo posebne statute, voli občinski zastop ta zaupnika.

Vsaki komisiji je pridodati po tri cenilce, katere določijo politična oblastva ter treba za to opravilo nalašč v prisego vzeti.

V to naj se izvolijo zvedeni možje čistega (brezmadežnega) glasa, ako je mogoče izmed kmetijskih ali konjerejskih društev.

§. 7.

Kadar nastopi potreba ter se morajo konji oddati, tedaj dá državni vojni minister ministru za deželno bran dokončno ali za trdno na znanje, koliko kônj se z ozirom na razsežaj oborožbe potrebuje in do kdaj se morajo na stavo prignati.

§. 8.

Stave prosti so:

- a) Konji določeni dvoranstvu cesarjevemu in údov cesarske hiše;
- b) konji, ki so jih državni služabniki za opravo svoje službe dolžni imeti;
- c) konji poštarjev, ki so jih pogodbeno dolžni imeti za poštno službo;
- d) po en konj vsacega praktičnega zdravnika na kmetih, da more zvrševati svoje zvanje;
- e) konji cesarskih dvornih kobilarnic in državnih žebčarnic;
- f) žebeci z dopustnim listom (licencijo), ki jih imajo zasebniki (privatni ljudje) ali pa občine, ako se to s prinesenim dopustnim listom izkaže;
- g) kobile z žebet pri sesci, kakor tudi take kobile iz zasebnih (privatnih) kobilarnic, ki so v zadnjih štirih letih bile najmenj dvakrat pripuščene k žebcu ter ta čas niso ostale jalovske, poslednjič vse druge kobile, ki so bile v zadnjem plemenitvenem času pripuščene k državnim žebcem ali tudi k zasebnim žebcem z dopustnico, če zadnje dve leti niso ostale jalove. V vseh teh slučajih morajo gospodarji pokazati pripustilne liste.

Kjer je vvedeno popisovanje konj zaradi vplemenjevanja, mora se vrhi tega, — da kdo dobí prostost v slučajih f) in g), — prinesiti izkaz, da sta žebec ali kobila v deželni konjerejski vpisnik vpisana kakor dobra za plemo.

§. 9.

Na odbirališča posameznih okrajev priganjajo se tisti konji vsake občine posebej, kateri so dne 1. januarja meseca stavnega leta prestopili četrto leto svoje dobe; tu jih odbiralna komisija pregleda ter jih, kakor je kateri za to ali óno dober, porazredi na jezdne, vozne ali nosne konje.

Od tako porazdeljenih kónj naj se vzamejo za vojaštvo najpred tisti, katere njih gospodarji sami radi dobrovoljno prepusté za postavljeno remontno ceno.

Ostanek precenijo odbiralni komisiji pridani cenilci brez ozira na postavljeno remontno ceno, ali na višjo ceno, ako bi zaradi pripravljanja na vojsko bila za nekaj časa poskočila.

Kadar cenilci niso edini o ceni kakega konja, določuje najpred večina glasov; ako pa vsi trije vsak drugače menijo, tedaj veljá za ceno srednje število teh treh cenitev.

Od teh tako cenjenih kónj naj se vzamejo za vojaščino najpred tisti, kateri so najnižje cenjeni, pri čemer mora vendar veljati to načelo, da se tedaj, kadar število dobrih kónj prestopi kontingent, kateri je po razdelitvi prišel na tist odbiralni okraj, noben gospodar, kateri ima po več kónj, ne more prisiliti, da bi dal več nego polovico svojih kónj. Kadar nij toliko kónj, da bi bilo moči uporabiti to načelo, naj se vsaj po enaki meri gleda na enega in drugega izmed teh gospodarjev.

Vsak gospodar vzetega konja, dokler se konju še nij vžgalo znamenje, lahko na samem mestu dá drugega dobrega konja iste vrste, kateri nij bil vzet.

Proti temu, kar izreče odbiralna komisija, ne dopušča se niti utečaj (rekurs) niti pravda.

§. 10.

Tiste gospodarje kónj, kateri dobé naročilo, pa svojih kónj vendar ne priženó na stavo, treba k temu silama primorati, in če svoje zamude ne morejo opravičiti, naj jih politično oblastvo za vsakega stavi podvrženega konja obsodi v globo (denarno kazen) dó 100 gol-dinarjev.

Vrhi tega nosijo oni troške posilne stave.

§. 11.

Ceno vzetih kónj izplača precej po opravljeni stavi stavna komisija v gotovem denarji temu, kateri jih je prignal.

Gospodarji kónj nosijo troške, kar se jih nabere za prigon na odbirališče in odgon, kakor tudi za prerejo kónj do dobe, ko se ali vzamejo za vojaštvo ali odpusté; toda od časa, kateri je za stavo uradoma postavljen, do dobe, ko se konj ali vzame ali pa odpustí, ne sme preteči čez 36 ur.

Troške, ki so združeni z jemanjem kónj za vojaštvo, plačuje vkupni vojni troškovnik (budget.)

§. 12.

Da ne bode posilnega jemanja, smejo občine odbiralnega okraja tudi dobrovoljno nabaviti kontingent kónj, kateri na-nje pride.

V takem slučaju se za vsakega vzetega konja plača remontna cena za deset odstotkov (percentov) povišana.

V ta namen je imeti konje pripravljene tako, da jih bode moči v 48 urah po prejtem dotičnem povelji v stavo prignati.

Ako se ta rok ne dostane, ali če se ne dá dovoljno število za vojno službo dobrih kónj, nastopi zopet dolžnost posilne prepustitve, ter ima odbiralna komisija pravico, kolikor manjka kónj, ob trošku občin za katero koli ceno in kjerkoli nabaviti.

§. 13.

Minister za deželno bran ustanoví vsako leto število tistih kónj, ki jih bode za krдела deželne brambe, — ako bi se imela pripraviti na vojsko, — potreba do števila za čas vojske trdno postavljenega ter jih bode nakupiti na troškovnik ministerstva za deželno bran.

To število se porazdelí, kakor je povedano v §. 4, na kraljevine in dežele, potem na odbiralne okraje.

V slučaju pripravljanja na vojsko (mobilizacije) odbirajo in jemljó konje ob enem iste komisije in po istih določilih, katere jih odbirajo in jemljó za stoječo armado.

§. 14.

Ta postava pride v moč tist čas, kadar tudi za dežele pod ogersko krono poustavno dobí veljavo na enakih načelih osnovana postava o naboru kónj ob vojski.

§. 15.

Zvršitev te postave se naroča ministru notranjih rečí, ministru za poljedelstvo in ministru za deželno bran, kateri naj se o tem domenijo z državnim vojnim ministrom.

Na Dunaji, dne 16. aprila meseca 1873.

Franč Jožef s. r.

Auersperg s. r. **Lasser** s. r. **Chlumecky** s. r. **Horst** s. r.

78.

Razglas ministerstva notranjih rečí, ministerstva za poljedelstvo in ministerstva za deželno bran od 7. maja 1873,

o veljavnosti postave od 16. aprila 1873, mereče na to, kako naj se skrbi za število kônj stoječi armadi in deželni brambi potrebno o času pripravljanja na vojsko (mobilizacije).

Z ozirom na določila §. ^{1a} 14 postave od 16. aprila 1873 (Drž. zak. št. 77) o tem, kako naj se zalaga število kônj potrebno stoječi armadi in deželni brambi o času, ko se pripravlja na vojsko (mobilizira), razglašuje se tukaj, da je po priobčilu kraljevsko-ogerskega ministerstva za deželno bran od 30. aprila 1873, št. 16523 po deželah ogerske krone postava o naboru kônj ob vojski osnovana na enakih načelih ustavno dne 29. aprila 1873 zadobila veljavnost.

Lasser s. r.

Chlumecky s. r.

Horst s. r.

